

СЕКЦІЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ЛАНДШАФТІВ

Стецишин М.М., Донець І.А., Іванова В.М.
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького (Україна)
irena_aleks1970@mail.ru

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРОМЕЛІОРАТИВНИХ ЛАНДШАФТІВ МЕЛІТОПОЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розміщення території Мелітопольського району на півдні України у природній зоні сухого степу та геоморфологічній зоні Причорноморської низовини зумовило основні особливості природних умов і ресурсів, що значною мірою обумовило розвиток гідромеліорації.

В орографічному відношенні територія району є частиною Причорноморської низовини. Її поверхня характеризується як похила і субгоризонтальна рівнина. Абсолютні висоти коливаються від 50 до 100 м над рівнем моря. Рельєф досить одноманітний і дуже слабо розчленований.

Кліматичні умови на території Мелітопольського району характеризуються високими температурними ресурсами і недостатньою кількістю опадів.

Для цього агрокліматичного району буде характерний і досить високий рівень сумарної сонячної радіації – 110 ккал/см² на рік. Найбільша величина її припадає на червень – 60 ккал/см²; середня температура липня +23,5° С, січня – 3,5° С. В зв'язку з цим відзначається велика тривалість безморозного і вегетаційного періодів, що є важливою умовою розвитку високотоварного землеробства із спеціалізацією на вирощуванні теплолюбних або ранніх сільськогосподарських культур. Разом з тим позитивні риси та характеристики клімату дещо втрачають своє значення через несприятливий режим зволоження. Кількість опадів на території Мелітопольського району у порівнянні з високою випаровуваністю дуже незначна і становить 368-399 мм на рік.

Висока температура і низька відносна вологість повітря при тривалому бездошовому періоді зумовлюють виникнення посух і суховіїв. З ймовірністю 30-40% бувають весняні посухи (квітень, травень). Повторюваність літніх посух також значна. Ймовірність їх виникнення складає до 70% [1].

Згідно ґрунтового районування, територія Мелітопольського району належить до Астраханського району Лівобережної провінції зони південного сухого степу. В його межах сформувалися такі основні типи ґрунтів, як чорноземні, темно-каштанові, каштанові, чорноземи південні. Для ґрунтів характерний різний ступінь осолонцювання [1].

Досить високі температури повітря в теплий період, які при суховіях можуть досягати до $+35-40^{\circ}\text{C}$, та незначна кількість опадів, більша частина яких витрачається на випаровування, поверхневий і підземний стік, обумовлюють те, що ефективне використання природно-кліматичних умов в агроландшафтах Мелітопольського району може бути успішно вирішено шляхом застосування зрошувальних меліорацій. Їх здійснює Приазовська зрошувальна система на площі 23133 га (2009 р.). Аналіз застосування гідромеліорацій на території району дозволяє оцінити їх вплив на природні ресурси та умови.

До позитивних слід віднести: зміна мікроклімату, зокрема приземних шарів повітря та верхніх шарів ґрунту; більш плавний добовий хід температури, що дає змогу застосовувати зрошення для боротьби із заморозками; інтенсифікація ґрунтоутворюючих процесів та ін.

Але поряд з цим гармонійних взаємозв'язків та рівноваги елементів агроєкосистем з головною характеристикою техногенної дії зрошення так і не досягнуто. В результаті антропогенного та природного впливу відбуваються зміни в агроландшафтах, які призводять до засолення, заболочення, оглеєння, підтоплення, водної ерозії, зменшення родючості в цілому. Це в кінцевому результаті призводить до зменшення ефективності використання природно-ресурсного потенціалу території [2].

На сучасному етапі розвитку України та в умовах економічної кризи для ефективного використання природних ресурсів та вирішення проблем природокористування в агроландшафтах слід запровадити такі заходи, які б при найменших капітальних затратах давали б максимально найбільший ефект.

На наш погляд заслуговують на увагу такі як:

- впровадження найбільш прогресивних маловодних способів і техніки зрошення на основі застосування засобів автоматики і телемеханіки;
- врахування специфічних особливостей ґрунтів та біологічних особливостей агрокультур в залежності від метеорологічних, гідрологічних умов зрошувальних територій;
- дотримання науково обґрунтованої системи землеробства з застосуванням агротехнічних, біотехнологічних та агрономічних заходів в природокористуванні;
- впровадження альтернативного землеробства.

Крім цього немаловажне значення для вирішення проблем ефективного використання природних ресурсів та природних умов в агроландшафтах Мелітопольського району Запорізької області має врахування економічних процесів, реформування агропромислового комплексу, нових відносин власності та форм господарювання.

Список літератури і джерел:

1. Атлас Запорізької області. - К.: ГУГКК, 1997. – С. 12, 20.

2. Твоє майбутнє – земля за порогами. – КП «ЗМД»»Дніпровський металург», 2013 – С. 136-137.
3. Фондові матеріали Мелітопольського управління водного господарства, 2012.